

ZDRAVSTVO / DELOVNA TERAPIJA

Delovna mesta plod zastarele sistemizacije

Kljub temu da so potrebe po delovnih terapevtech vse večje, ker je njihovo strokovno znanje široko in vključuje vsa področja človekovega delovanja v vseh življenjskih obdobjih, novih delovnih mest ne v institucijah ne zunaj njih ni zaslediti. In to kljub temu, da sodobna družba prinaša nove izzive in nove težave.

✦ Vesna Levičnik

»Kolegi, ki v posameznih institucijah skrbijo za zaposlovanje delovnih terapevтов, omenjajo, da je vse manj prijav na objavljene razpise in da so veseli, da se sploh kdo prijavi, da se po pridobljeni formalni izobrazbi odloči, da se bo zaposlil kot delovni terapevt,« je priznala Katarina Galof, predstojnica oddelka za delovno terapijo na ljubljanski zdravstveni fakulteti, in dodala, da so vsa obstoječa delovna mesta plod zastarele sistemizacije ter neurejenih kadrovskih standardov in normativov. »Kljub temu da so potrebe po delovnih terapevtech vse večje, ker je njihovo strokovno znanje široko in vključuje vsa področja človekovega delovanja v vseh življenjskih obdobjih, novih delovnih mest ne v institucijah ne zunaj njih ni zaslediti. In to kljub temu, da družba prinaša nove izzive in nove težave. Vemo, da raste število mladih odraslih, ki niso uspešno končali šolanja in so na trgu dela neuspešni kot prvi iskalci zaposlitve. Velika večina jih ima tudi težave z duševnim zdravjem, pogosti sta

anksioznost in depresivnost. Tukaj se bodo pokazale velike potrebe, kako te mlade vključiti kot aktivne, polnopravne, sodelujoče člane, ki nekaj prispevajo. Treba bo razviti njihovo samostojno delovanje,« je o izzivih povedala Alenka Plemelj Mohorič, vodja katedre za delovno terapijo.

Zaposleni v skupnosti

»Več desetletij smo bili v Sloveniji delovni terapevti sodelavci v zdravstvenih timih in zdravstvenih institucijah,« je povedala Galofova in za primerjavo izpostavila države severne Evrope, kjer so delovni terapevti zaposleni v skupnosti, se pravi tam, kjer ljudje delajo, živijo, preživljajo svoj prosti čas in se ukvarjajo s svojimi hobiji. »Sami se trudimo, da bi ta trend pri nas dopolnili, da nismo samo del zdravstvenih institucij, kjer smo sicer z minimalnimi normativi prisotni že od vsega začetka, ampak poskušamo svoj delokrog razširiti tudi na skupnost,« je povedala naša sogovornica in kot primer dobre prakse, ki je tudi zakonsko podprta, izpostavila skupnostno obravnavo, denimo obravnavo otrok, mladostnikov in odraslih v centrih za duševno zdravje.

Študentje delovne terapije se klinično usposabljujejo v različnih zdravstvenih ustanovah in socialnih zavodih. V drugem letniku imajo klinične vaje na različnih klinikah v Ljubljani, klinikah Univerzitetnega kliničnega centra ali v socialnih zavodih, predvsem domovih za starejše.

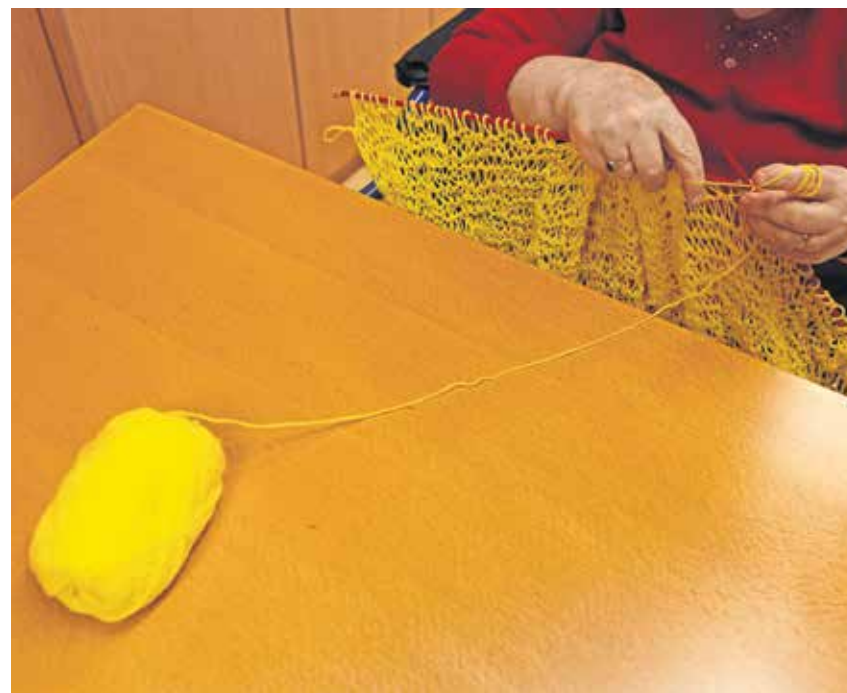
Alenka Plemelj Mohorič, vodja katedre za delovno terapijo na ljubljanski zdravstveni fakulteti

Katarina Galof, predstojnica oddelka za delovno terapijo na ljubljanski zdravstveni fakulteti

Kljub temu da so potrebe po delovnih terapevtech vse večje, ker je njihovo strokovno znanje široko in vključuje vsa področja človekovega delovanja v vseh življenjskih obdobjih, novih delovnih mest ne v institucijah ne zunaj njih ni zaslediti.

»Drug primer tovrstne priložnosti za širitev delovanja delovnega terapevta iz institucionalnih oblik dela bo dolgotrajna oskrba, kjer delovni terapevt prihaja k osebi na dom.« Ob tem je Galofova opozorila, da na področju centrov za zgodnjo obravnavo, kjer delovni terapevti delujejo v razvojnih ambulantah, sodelujejo tudi z vrtci in šolami. »A ne z vsemi. Žal se ta vez sodelovanja prevečkrat prekine, ko gre otrok v klasični vrtec in kasneje v šolo,« je povedala. Potrebo po kontinuirani tovrstni obravnavi je vse pogostejše zaslediti med osnovnošolci, srednješolci in v zadnjem času tudi med študenti, pri čemer je na fakultetah vse več študentov s posebnim statusom. ×

Delo delovnega terapevta se bo z uvajanjem zakona o dolgotrajni oskrbi razširilo tudi na delo zunaj zdravstvenih institucij. ✎ Jaka Gasar

Sedemdeset let izobraževanja

Za ljubljansko zdravstveno fakulteto je bilo letošnje leto polno praznovanj. Sedemdesetletnica izobraževanja na Zdravstveni fakulteti Univerze v Ljubljani, 60 let izobraževanja delovnih terapevтов, 50 let od prve zaposlitve delovnega terapevta v ljubljanskem UKC. Zanimanje za študij delovne terapije je zadnja leta konstantno. »Redno razpisujemo šestdeset prostih mest za prvi letnik in navadno jih zapolnimo. K nam prihajajo študentje z različnih srednjih šol, še vedno največ s srednje zdravstvene šole,« sta povedali Alenka Plemelj Mohorič in

Katarina Galof. »Študentje delovne terapije se klinično usposabljujejo v različnih zdravstvenih ustanovah in socialnih zavodih: na raznih klinikah, v socialnih zavodih, predvsem pa v domovih za starejše ter v URI Soča,« je povedala Alenka Plemelj Mohorič. Zato so po znanju in pridobljenih kompetencah povsem primerljivi s študenti v drugih evropskih državah, kar potrjujejo izmenjave Erasmus ter uspešno zaključeni magistrski študijski programi študentov v tujini, denimo European Master of Science in Occupational Therapy.

PREVENTIVA / BOJ PROTI RAKU

Poleg Petra še Luka, Dora, Zora in Svit pa v prenavo

Stroka razmišlja o treh novih presejalnih programih za odkrivanje zgodnjih oblik raka prostate, pljuč in želodca.

✦ Jana Juvan, Večer

Slovenski presejalni programi za zgodnje odkrivanje raka so v marsičem spremenili potek določenih oblik raka, v nekaterih primerih pa so ga pomembno omejili. Pod diagnozo rak se sicer skriva več kot 200 diagnoz. Poleg zgodnjega odkrivanja je strokovna direktorica Onkološkega inštituta (OI) dr. Janja Ocvirk izpostavila še pomen preventive in priporočil stroke, katerih upoštevanje bi pomenilo, da marsikatero vrsto raka ne bi bilo več. Pri teh so na prvem mestu izogibanje kajenju pa tudi uživanju alkohola, zdrava prehrana in dovolj gibanja oziroma zdrav življenjski slog. Raka popolnoma ni mogoče izkoreniniti zaradi dejavnikov, kot je genetika, na katere ne moremo vplivati, je še razložila.

Moški se slabše odzivajo

Eden izmed rakov s precej slabo prognozo je rak debelega črevesa in danke. Za zgodnje odkrivanje tega skrbi program Svit. Rezultat njegovega 17-letnega delovanja je očiten. Pred uvedbo Svita je pojavnost tega raka strmo rasla in bi lahko postal najpogostejši rak, zdaj pogostost pada. Namesto prejšnjih 1750 obolelih na leto je bilo po zadnjih po-

datkih odkritih 1278 primerov – in to v zgodnejših stadijih. »Bistvo je, da raka odkrijemo dovolj zgodaj, da ga lahko uspešno zdravimo, potem je tudi višja kakovost življenja. Včasih odkrijemo že predrakave spremembe. Želeli bi si presejanje za vse rake, a žal to ni mogoče,« je povedala dr. Urška Ivanuš, vodja programa za odkrivanje raka materničnega vratu Zora.

Ivka Glas iz združenja Europa Colon je povedala, da je cilj v Svit vključiti 75 odstotkov populacije, česar še niso

Programov, kot so Dora, Zora in Svit, nimajo vse države v EU ali pa jim ne uspe, da bi jih uspešno implementirali. Za raka pljuč in prostate pa programa nima še nobena država v EU, Slovenija bo tako lahko med prvimi.

dosegli. Ključni razlog je neodzivnost moških, ki sicer pogosteje zbolevajo za to vrsto raka, je dodala dr. Dominika Novak Mlakar, vodja programa Svit. Izrazila je razumevanje do tega, da so odvzemi vzorcev blata lahko za koga tabu, preiskavo kolonoskopija pa da spremlja sloves neprijetne ali celo boleče, a da se jo lahko izvede tudi pod sedacijo.

Peter in Luka

Bosta pa prav nova programa Peter in Luka v veliki meri namenjena moškim. Predvsem Peter, v okviru katerega bodo odkrivali raka prostate. Te oblike raka ni mogoče preprečiti, je poudarila Janka Čarman z OI. Pri tem programu zato ne pričakuje zmanjšanje pogostosti, ampak manj napredovalih oblik rakov. Prihodnje leto bodo začeli vabiti prve moške z ljubljanskega območja na krvni test za odkrivanje PSA, za prostato značilnega antigena.

Zelo pomemben bo tudi program Luka, saj okoli 1600 ljudi v Sloveniji na leto zbolijo za pljučnim rakom, kar 1200 od tega jih za to obliko raka tudi umre. Po umrljivosti je zato ta rak na prvem mestu, je pa kar v 85 odstotkih povezan s kajenjem. Zato bo ta presejalni program zajel kadilce kot najbolj ogroženo populacijo.

Vzpostavitev novega programa je kompleksna. Poleg strokovnih izhodišč in smernic ter kliničnih poti sta pomembna tudi kadrovska razpoložljivost in zadostno število aparatov,

s katerimi se opravlja preiskave. Pojavnost raka bodo skušali zmanjšati tudi tako, da bodo v program vključili programe za opuščanje kajenja.

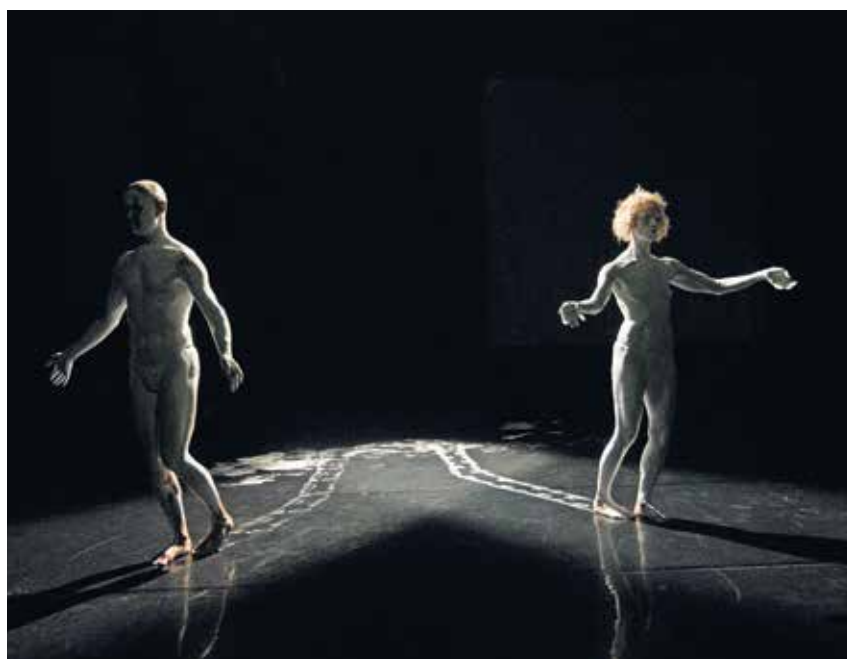
Prvi v Evropi?

Urška Ivanuš je spomnila, da programov, kot so Dora, Zora in Svit, nimajo vse države v EU ali pa jim ne uspe, da bi jih uspešno implementirali. Za raka pljuč in prostate pa programa nima še nobena država v EU, Slovenija bo tako lahko med prvimi.

Pri Dori so letos opravili že milijonto mamografijo. Odkrili so več kot 6000 rakov, od tega velik odstotek v zgodnji fazi. Program Dora nameravajo v prihodnje še razširiti na dodatne starostne skupine – najverjetneje bodo vanj vabljene ženske med 45. in 74. letom.

Dvig starostne meje načrtujejo tudi pri Zori, je povedala Urška Ivanuš. V ta program že vstopajo generacije, ki so bile cepljene proti virusu HPV, ki povzroča raka materničnega vratu. Stroka pri njih opaža manj predrakavih sprememb, je povedala. »Ženske bodo žal umirale, ker se njihovi starši niso odločili za cepljenje proti HPV,« je bila jasna.

Vesna Marinko, predsednica direktorata za javno zdravstvo na ministrstvu za zdravje, je presejalne programe označila kot zgodbo o uspehu. Spomnila je tudi, da pripravljajo osnove za pripravo programa za presejanje raka želodca, a ta je še v povojih. Potekata pa dva evropska projekta, ki preverjata smotrnost tega presejanja. ×

Slovenski presejalni programi za zgodnje odkrivanje raka so v marsičem spremenili potek določenih oblik raka, v nekaterih primerih pa so ga pomembno omejili. ✎ DNEVNIK